

Institute of prospective (negative) liability in Ukraine (the possibility and feasibility of implementation)

***Інститут перспективної (негативної) відповідальності в Україні
(можливість та доцільність запровадження)***

Oksana Kuzmenko

Key words:

responsibility, prospective liability, administrative responsibility, sanction, act.

Ключові слова:

відповідальність, перспективна відповідальність, адміністративна відповідальність, санкція, діяння.

Постановка проблеми. Сьогодні Україна та її правова система знаходяться в стані комплексних реформ, що спонукають до вироблення нових підходів щодо розвитку права та законодавства, котре повинно бути спрямоване на формування високорозвиненої соціально-правової держави. Сучасні тенденції реформування правової системи вимагають нового змісту та оформлення, відповідно до загальних європейських стандартів, основним призначенням яких є зростання захищеності населення та безпеки громадян, що передбачає розроблення та запровадження механізмів, дієвих інструментів, що націлені на реалізацію встановлених прав людини та громадянина.

Разом із тим запропоновані нинішні законотворчі новели мають досить заполітизований зміст, не мають гармонійного взаємозв'язку із чинними нормативно-правовими актами різних рівнів, які покладені в основу правової системи держави, що призводить до неупорядкованості, внутрішньої неузгодженості, хаотичного й непослідовного розвитку українського законодавства.

Виклад основного матеріалу. Правова політика сучасної України є частиною державної політики, яка є планом дій, котрий прийняла та реалізує влада. Вона повинна бути націлена на забезпечення прав і свобод людини та громадянина, зміцнення законності і правопорядку, формування правової державності і високої правової культури суспільства й особистості¹. Водночас діяльність держави щодо визначення і теоретичного обґрунтування потреб у введенні і скасуванні заборон на діяння певних суб'єктів, встановленні і корегуванні відповідальності в адміністративному порядку за їх порушення повинна бути націлена на задоволення волі і інтересів соціальних груп і об'єктивізації публічних інтересів. У даній площині зв'язок державної політики і права є органічним. Цей зв'язок: а) об'єктивує право, надає йому значення реального фактору у публічному житті суспільства; б) потребує від політичних рішень додержання правових установлень². Отже, неприпустима можливість обслуговування правом політики та її інтересів і забаганок. Саме тому не слід допускати можливості запровадження перспективної (негативної) відповідальності за дії, які особа не вчиняла і може ніколи не вчинити. Пояснимо детально, що автор має на увазі.

В українському законодавстві є декілька нормативних актів, які передбачають перспективну (негативну) відповідальність, наприклад, Закони України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства»³ (2011 р.), «Про запобігання корупції»⁴ (2014 р.), а також Кодекс адміністративного судочинства України. Розглянемо зміст їх окремих приписів.

Так, Законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» передбачено *примусове видворення* іноземців та осіб без громадянства, якщо вони не виконали в установленний строк без по-

¹ Малько А.В. Новые явления в политико-правовой жизни: Вопросы теории и практики. - Тольятти. - 1999. - С. 76.

² Колпаков В.К. Адміністративно-деліктний правовий феномен : [монографія] / В.К. Колпаков. - К. : Юрінком Інтер, 2004. - С. 326.

³ Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22 вересня 2011 р. № 3773-VI // Офіційний вісник України. - 2011. - № 83.

⁴ Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII // Відомості Верховної Ради. - 2014. - № 49. - Ст. 2056.

важних причин рішення про примусове повернення або якщо є обґрунтовані підстави вважати, що іноземець або особа без громадянства ухилятимуться від виконання такого рішення, крім випадків затримання іноземця або особи без громадянства за незаконне перетинання державного кордону України поза пунктами пропуску через державний кордон України та їх передачі прикордонним органам суміжної держави.

Даний вид відповідальності у різних нормативно-правових актах має різну назву, але передбачає однаковий вид примусу та процедуру. Наприклад, ч. 3 ст. 24 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) передбачає можливість застосування до іноземців та осіб без громадянства за вчинення адміністративних проступків, що грубо порушують правопорядок, *адміністративного видворення* за межі України⁵; Закон України «Про імміграцію» передбачає видворення (ст. 13); у разі, якщо особа, стосовно якої прийнято рішення про скасування дозволу на імміграцію, не виїхала з України, вона підлягає *видворенню* в порядку, передбаченому законодавством України⁶; ст. 3 Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» встановлено, що біженець чи особа, яка потребує додаткового захисту або якій надано тимчасовий захист, не може бути *вислана* або примусово повернута до країни, де її життю або свободі загрожує небезпека за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або політичних переконань, а також з інших причин, що визнаються міжнародними договорами чи міжнародними організаціями, учасниками яких є Україна, як такі, що не можуть бути повернуті до країн походження⁷. Таке фривольне використання термінології приводить до масових правових колізій у судовому процесі щодо застосування до винних іноземців та осіб без громадянства заходів примусу.

Відповідно до Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», примусове видворення може бути застосовано до іноземця у разі, якщо: «є обґрунтовані підстави вважати, що іноземець чи особа без громадянства ухилятимуться від виконання рішення про примусове повернення»⁸. Одночасно Кодексом адміністративного судочинства України також передбачено (ст. 183-7), що «у разі наявності обґрунтованих підстав вважати, що іноземець або особа без громадянства, стосовно якого подано адміністративний позов про примусове видворення, не має документа, що дає право на виїзд з України, ухилятиметься від виконання рішення про його примусове видворення, перешкоджатиме проведенню процедури видворення або якщо існує ризик його втечі», адміністративний суд може застосувати певні попереджувально-припинювальні заходи. Далі у ч.2 п.2 ст. 186-7 зазначається, що «не можуть застосовуватися взяття на поруки та застава до іноземців та осіб без громадянства, до яких раніше застосовувалися такі заходи, а також стосовно яких є достатні дані про їх причетність до готування та/або вчинення терористичної діяльності»⁹. Встановлено, що вина особи доводиться на підставі міркувань про те, що «існує ризик її втечі», «є підстави вважати, що особа ухилятиметься від виконання рішення», «є достатні дані про її причетність до готування та/або вчинення терористичної діяльності». Тобто, жодні з перерахованих діянь не є правопорушеннями і не утворюють складів адміністративних правопорушень, оскільки інформація про майбутню протиправну поведінку не має ознак вини складу правопорушення.

Терористична діяльність, причетність, готування та/або вчинення (терористичний акт, втягнення у вчинення терористичного акту, публічні заклики до вчинення терористичного акту, створення терористичної групи чи терористичної організації, сприяння вчиненню терористичного акту, фінансування тероризму) згідно з розділом IX «Злочини проти громадської безпеки» Кримінального кодексу України, є злочинами, за які наступає кримінальна відповідальність, і які не повинні розглядатися в адміністративних судах як підстава для відмови в прийнятті рішення до іноземних громадян та осіб без громадянства щодо взяття на поруки та застави.

Законодавством України встановлено, що юридична відповідальність настає за наявності трьох підстав: по-перше, нормативної, складовою частиною якої є норма, що закріплює склад; по-друге, фактичної (правопорушення); по-третє, процесуальної (правозастосовний, юрисдикційний акт).

⁵ Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122.

⁶ Про імміграцію : Закон України від 07 червня 2001 р. № 2491-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 41. - Ст. 197.

⁷ Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 08 липня 2011 р. № 3671-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

⁸ Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22 вересня 2011 р. № 3773-VI // Офіційний вісник України. – 2011. - № 83.

⁹ Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25.

Таким чином, отримана інформація повинна об'єктивно і точно засвідчити наявність у іноземців замісли ухилитися від виїзду, а також містити «штамп» майбутньої протиправної поведінки. Незрозуміло у яких формах може бути об'єктивована така інформація, а також гарантії того, що особа буде ухилитися від виїзду, а не змінить в останній момент своїх намірів¹⁰. Отже, іноземного громадянина та особу без громадянства, за українським законодавством, можливо примусово видворити за думки та міркування. Між тим Конституція України гарантує кожному право на свободу світогляду, думок, переконань і забороняє розцінювати припущення як докази вини.

По-третє, Кодекс адміністративного судочинства України передбачає у ст. 183-7, що суддя адміністративного суду України може прийняти щодо іноземців та осіб без громадянства такі рішення: «1) взяти особу на поруки підприємства, установи чи організації; 2) зобов'язати іноземця або особу без громадянства внести заставу; 3) затримати іноземця або особу без громадянства з поміщенням до пункту тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні»¹¹. З цього приводу хотілося б зазначити таке: функціональні повноваження судді - це можливість вчиняти різні процесуальні дії та здійснювати організаційні заходи, спрямовані на забезпечення розгляду справи. Вид та міра функціональних повноважень судді визначається відповідною функцією судової влади. Саме за ст. 2 Кодексу адміністративного судочинства України завданням адміністративних судів України є захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень із боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, інших суб'єктів при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень шляхом справедливого, неупередженого та своєчасного розгляду адміністративних справ¹². Але на практиці виникає питання, чи насправді адміністративні суди виконують перераховані вище завдання, особливо в ракурсі винесення рішень, передбачених ст. 183-7 щодо іноземців та осіб без громадянства, а також інших проваджень за окремими категоріями адміністративних справ, оскільки адміністративне судочинство спрямоване на розв'язання публічно-правового спору, щодо захисту прав та інтересів громадян від порушень із боку суб'єктів владних повноважень, якщо таке порушення мало місце. Не зрозуміло, як реалізується завдання захисту і вирішення правового спору щодо затримання та примусового видворення іноземців та осіб без громадянства, і на якій підставі адміністративний суд має право приймати рішення щодо іноземців та осіб без громадянства про: 1) взяття осіб на поруки підприємства, установи чи організації; 2) зобов'язання іноземця або особу без громадянства внести заставу; 3) затримання іноземця або особу без громадянства з поміщенням до пункту тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні. Таке рішення не вирішує публічно-правового спору про право особи, не виконує завдання захисту прав і свобод особи. Це заходи припинювального характеру, що застосовуються з метою припинення протиправних дій особи, наслідків протиправних дій та притягнення особи до відповідальності. Захист прав чи свобод настає тоді, коли в наявності є: а) невиконання юридичного обов'язку як корелята права чи свободи; б) зловживання правом, що перешкоджає здійсненню права чи свободи; в) суперечка про наявність самого права чи свободи¹³. Таким чином, змістом захисту прав і свобод є діяльність, що спрямована на усунення перешкод у здійсненні прав і свобод, на боротьбу з невиконанням корелятивних обов'язків і зловживанням правом¹⁴. Під охороною, в свою чергу, розуміється превентивна діяльність державних і недержавних формувань із недопущення проступків проти прав громадян, усунення причин та умов, що сприяють адміністративно-деліктним посяганням на них¹⁵. Але до завдання адміністративних судів не входить охорона від протиправних діянь, усунення їх причин та умов, що сприяють адміністративно-деліктним посяганням!

Як зазначає В.К. Колпаков, іноземці й особи без громадянства не можуть мати обов'язків, які б знаходилися у кореляційних зв'язках із законними інтересами громадян України. Стосовно заборони на порушення прав громадян, необхідно відзначити, що різні види відповідальності за такі дії передбачені іншими

¹⁰ Колпаков В.К. Адміністративно-деліктний правовий феномен : [монографія] / В.К. Колпаков. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – С. 311.

¹¹ Кодекс адміністративного судочинства : Закон України від 06 липня 2005 р. № 2747-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005 - № 35–37. - Ст. 446.

¹² Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25.

¹³ Витрук Н.В. Юридический механизм реализации прав личности / Н.В. Витрук // Реализация прав граждан в условиях развитого социализма. - М. : Наука, 1983. - С. 99.

¹⁴ Колпаков В.К. Адміністративно-деліктний правовий феномен : [монографія] / В.К. Колпаков. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – С. 210.

¹⁵ Колпаков В.К. Там само. – С. 211.

і більш конкретними нормами¹⁶. Таким чином, ми вважаємо, що передача затримання та примусового видворення до компетенції адміністративного суду як необхідність захисту прав і законних інтересів громадян України є невиправданою та помилковою.

Одночасно є несприятливим право адміністративного суду на прийняття рішення з реалізації застосування таких заходів, як: взяття особи на поруки; застава; затримання іноземця або особи без громадянства з поміщенням до пункту тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні. Саме суд визначає «уповноважену особу підприємств, установ чи організацій, що заслуговують на особливу довіру, поручителем за виконання іноземцем або особою без громадянства покладених на них обов'язків»¹⁷. Дійсно, законодавством України передбачено право суду на розсуд. Поняття «розсуд» означає рішення, висновок, думку. У процесі здійснення своїх функцій суддя приймає владні рішення на основі норм права. Сутність же розсуду судді полягає в його праві вибрати найбільш доцільний спосіб вирішення поставленого перед ним завдання. Закон має загальний характер і регулює суспільні відносини в загальному вигляді. Разом із тим, «визначення благодійності уповноваженої особи, підприємства, установи та організації» виходить за межі поняття розсуду та має суб'єктивний характер щодо прийняття зазначеного рішення, оскільки законодавством це не регламентовано. Відповідно, суддівський розсуд стосується встановлення: по-перше, фактів, що уявляються судді необхідними для вирішення спору по суті; по-друге, способу вирішення спору; по-третє, самої норми, що підлягає застосуванню в конкретному випадку¹⁸. Хоча Кримінально-процесуальним кодексом передбачена особиста порука (ст. 180), вона полягає у наданні особами, яких слідчий, суддя, суд вважає такими, що заслуговують на довіру, письмового зобов'язання про те, що вони поручаються за виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього обов'язків¹⁹. Разом із тим не можна ототожнювати охоронні і захисні функції, покладені на адміністративні суди і суди, що розглядають кримінальні справи.

Стосовно зобов'язання іноземця та особи без громадянства внести заставу, то цей захід також викликає багато питань щодо розміру застави, яка визначається судом з урахуванням майнового та сімейного стану іноземця або особи без громадянства. На сьогодні неупередженої процедури визначення майнового стану іноземця чи особи без громадянства в Україні не встановлено законодавством, а межі застави встановлено за ст. 186²⁰. Застава складає від п'ятдесяти до ста розмірів мінімальної заробітної плати та вноситься на рахунок протягом п'яти робочих днів із дня прийняття судом рішення про внесення застави (з 01 січня 2017 р. мінімальна заробітна плата становить 3 200 грн, відповідно, розмір застави коливається від 160 000 грн до 320 000 грн, гранична межа перевищує 10 тис. доларів США). Тобто, саме на розсуд судді покладено право встановити межі застави. Ст. 11 та ст. 162 Кодексу адміністративного судочинства України зобов'язують адміністративні суди вживати передбачених законом заходів, необхідних для з'ясування всіх обставин у справі, у тому числі щодо виявлення та витребування доказів із власної ініціативи, а також передбачають повноваження адміністративного суду, якщо це необхідно для повного захисту прав, свобод та інтересів сторін чи третіх осіб, про захист яких вони просять, вийти за межі позовних вимог та прийняти іншу постанову, яка б гарантувала дотримання і захист прав, свобод, інтересів людини і громадянина, інших суб'єктів у сфері публічно-правових відносин від порушень із боку суб'єктів владних повноважень. У випадку застосування засобів, що застосовуються до іноземців та осіб без громадянства у разі затримання та примусового видворення, основною метою та призначенням є оборона самого права уповноваженої особи або (і) правопорядку. Отже, з цього випливає, що в матеріально-правовому аспекті застосований судом захід має в кінцевому підсумку породжувати для сторін матеріально-правові наслідки в сфері публічно-правових відносин. Із цього приводу хотілося б зауважити, що питання примусового видворення та затримання іноземних громадян та осіб без громадянства повинні бути підвідомчими судам загальної юрисдикції, оскільки зазначені питання не охоплюються завданнями адміністративного судочинства.

Ст. 183-7 передбачено «умови, за яких неможливо забезпечити примусове видворення особи», а саме: 1) відсутність співпраці з боку іноземця або особи без громадянства під час процедури його ідентифікації;

¹⁶ Колпаков В.К. Там само. – С. 346.

¹⁷ Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25.

¹⁸ Статус суддів : [навч.-практ. посіб.] / [І.Є. Марочкін, Ю.І. Крючко, Л.М. Москвич, І.В. Назаров, Р.Р. Трагнюк] / за ред. проф. І.Є. Марочкіна. – Харків, 2006. – С. 356.

¹⁹ Кримінальний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. -2013. - № 9-10. - Ст. 474.

²⁰ Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 08 липня 2011 р. № 3671-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

2) неохорони інформації з країни громадянської належності іноземця або країни походження особи без громадянства чи документів, необхідних для ідентифікації особи. У цьому випадку необхідно нагадати про фундаментальні принципи права – невідворотність покарання та законність при застосуванні заходів державного примусу. Саме невідворотність покарання є найбільш ефективним заходом стримування суб'єкта від протиправних вчинків. Невідворотність покарання – це також індикатор поваги до закону, і тому законодавець зобов'язаний розробити та запровадити таку систему заходів забезпечення, що унеможливить невиконання зазначеного принципу. Визнання неможливості забезпечення примусового відворення – показник слабкості держави.

Тобто підставою щодо притягнення особи до адміністративної відповідальності є підозра, що вона «може вплинути» на прийняття службового рішення, що приведе до задоволення приватних інтересів. Але конфлікт зумовлюється зіткненням сторін щодо протилежності позицій, ідей, цілей. У даному випадку зіткнення не відбувається, різні підстави можуть призвести до зіткнення, але можуть і не призвести. Дуже складно виокремити вину особи щодо даної підозри про «можливість» задоволення приватного інтересу. Конфлікт інтересів як такий є лише передумовою для вчинення правопорушення, але в суб'єкта є можливість утриматися від прийняття суб'єктивних рішень і виконувати свої функціональні обов'язки неупереджено і об'єктивно, навіть в умовах реального конфлікту інтересів. Саме тому вважаємо неправильною можливість ототожнення поняття конфлікту інтересів і правопорушень, пов'язаних із корупцією, оскільки у цьому разі виникає лише загроза, ризик вчинення відповідного правопорушення, але не саме правопорушення, яке має усі елементи складу правопорушення. Без цього неможливо визнати діяння протиправним.

Висновки. Враховуючи викладене, необхідно зауважити, що в Україні загально визначеними в теорії права є два види юридичної відповідальності - перспективна (позитивна) і ретроспективна (негативна). Перспективна (позитивна) юридична відповідальність - це сумлінне виконання своїх обов'язків перед громадянським суспільством, правовою державою, колективом людей та окремою особою. Ретроспективна (негативна) юридична відповідальність – це специфічні правовідносини між державою і правопорушником унаслідок державно-правового примусу, що характеризуються засудженням протиправного діяння і суб'єкта правопорушення, покладанням на останнього обов'язку зазнати позбавлення волі й несприятливих наслідків особистого, майнового, організаційного характеру за скоєне правопорушення.

Сьогодні відбувається трансформація запровадження перспективної (негативної) відповідальності особи за дії (бездіяльність), яких вона не вчинила і може ніколи не вчинити, а лише за думки та наміри. Це, на нашу думку, не є правильним, оскільки порушує принцип адміністративного права, що відповідальність може наступати лише за об'єктивовану поведінку людини, тобто за її діяльність або бездіяльність, а думки та наміри, що не набули вираження поза нею, розглядатися як підстави для правової оцінки не можуть.

Анотація

Стаття досліджує медіацію в різних правових системах світу. У статті окреслюється й аналізується правова регламентація інституту медіації як національним законодавством, так і міжнародно-правовими актами. Вивчаються міжнародно-правові договори, директиви, рекомендації щодо застосування медіації в різних категоріях правових спорів – сімейних, цивільних, господарських, адміністративних тощо. Окрім того, у науковій публікації висвітлюється питання становлення та розвитку медіації в Україні та перспективи інституціоналізації медіації у правову систему України. За результатами проведеного дослідження автор робить висновок про те, що медіація є новим, перспективним і самостійним способом вирішення приватно-правових і публічно-правових спорів. В Україні на рівні законодавчих ініціатив сформовані основи для запровадження інституту медіації в національне законодавство, проте законодавчі новели потребують формування теоретичного підґрунтя до тлумачення правових термінів; окреслення чіткого порядку застосування медіації; визначення правового статусу медіатора; юридичної відповідальності учасників медіації тощо.

Summary

This article focuses on the principles of legal responsibility, in particular those that determine the possibility of the emergence and application of promising (positive) and retrospective (negative) legal responsibility in Ukraine. The author argues that responsibility can only occur for the objectified human behavior, that is, for its activity or inactivity, and thoughts and intentions that have not acquired the expression outside of it, cannot be considered as grounds for legal assessment.

Використана література:

1. Витрук Н.В. Юридический механизм реализации прав личности // Реализация прав граждан в условиях развитого социализма. – М. : Наука, 1983. – С. 82–122.
2. Кодекс адміністративного судочинства : Закон України від 06 липня 2005 р. № 2747-IV // Відомості Верховної Ради України, 2005. – № 35–37. – Ст. 446.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122.
4. Колпаков В.К. Адміністративно-деліктний правовий феномен : [монографія] / В.К. Колпаков. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 528 с.
5. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9 10. – Ст. 474.
7. Малько А.В. Новые явления в политико-правовой жизни: Вопросы теории и практики. – Тольятти. – 1999. – 450 с.
8. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 08 липня 2011 р. № 3671-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
9. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII // Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 49. – Ст. 2056.
10. Про імміграцію : Закон України від 07 червня 2001р. № 2491-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 41. – Ст. 197.
11. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22 вересня 2011 р. № 3773-VI // Офіційний вісник України. – 2011. – № 83.
12. Статус суддів : [навч.-практ. посіб.] / [І.Є. Марочкін, Ю.І. Крючко, Л.М. Москвич, І.В. Назаров, Р.Р. Трагнюк] / за ред. проф. І.Є. Марочкіна. – Харків, 2006. – 754 с.

Oksana Kuzmenko,

Doctor of Law, Professor,

Head of the Department of Administrative Law and the Process of the National Academy of Internal Affairs